

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput II. Essentia veræ proprieque dicta liberatis, in communs, sita est in
jure, dominio & potestate voluntatis super actus suos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

cupare. Potest aliquis dicere: non possum junare. Numquid potest dicere: non possum amare? Potest quispiam dicere: virginitatem non possum servare, res totas non possum vendere, ac pauperibus erogare. Numquid potest dicere: non possum diligere? Amor nec per violentiam extorqueri potest, nec per violentiam impediti: neque enim amorem impediunt carceres, nec Tyranni dominantes. Nihil proinde liberius amore, præsertim divino. Quo qui ducitur, spiritu ducitur. *Ubi verò spiritus, ibi libertas.* Amor ala est voluntatis. Voluntas à volatu dicta est: quia quo vult, summâ velocitate transfertur. Quibus alis? amoris.

CAPUT I.

Triplex libertas.

Triplex est nobis proposita libertas (inquit Bernardus lib. de grat. & lib. arb. c. 3.) à peccato, à miseria, à necessitate. Hanc ultimo loco positam, contulit nobis in conditione natura. In primam restat: amur à gratia. Media nobis reservatur in patria. Dicatur ergo prima, libertas natura, secunda gratia, tertia gloria. Primo nempe in liberam voluntatem & voluntariam libertatem conditi sumus, nobilis Deo creatura. Secundo, reformamur in innocentiam, nova in Christo creatura. Tertio, sublimamur in gloriam, perfecta in spiritu creatura. Ex prima præstamus ceteris animantibus: in secunda, carnem: per tertiam, mortem subijcimus. Prima ergo libertas habet multum honoris: secunda, plurimum etiam virtutis: novissima, cumulum juncunditatis.

1. Prima ergo libertas, à necessitate, est libertas electionis, seu indifferentiæ, quâ homo sic habet dominium actu suorum, ut possit hos vel illos eligere, eundemque actum ponere & omittere, vel etiam contrarium ponere. Et ista est duplex: una est contrarietatis, quâ ex duobus actibus contrariis, v. g. bono & malo, potest utrumlibet eligere. Altera contradictionis, quâ potest eundem actum, pro libitu vel facere vel non facere, seu omittere.

2. Secunda libertas, est à servitute peccati, quæ dicitur libertas gratiæ, quâ scilicet homo, per gratiam Salvatoris, liberatur à servitute peccati, de eoque ac de concupiscentia sua victoriam reportat. De ea loquitur Apostolus 1. Cor. 3. *Ubi spiritus Domini, ibi libertas.* Et Rom. 6. *Cum servi essetis peccati, liberi facti estis justitiæ.* Hanc plenissimè habuit homo in statu innocentia; utpote in quo non solum nullam habuit peccandi necessitatem; sed & absque ulla difficultate, & cum omnimoda suavitate, vitare potuit omne peccatum; etiam veniale, tam collectivè quàm distributivè, seque ab omni omnino peccato perpetuo immunem servare; utpote cor habens rectum, & rationem passionibus perfectè dominantem, & carnem spiritui perfectè subjectam. Sed liber-

tatem istam homo per peccatum Protoparentis eatenus amisit, quatenus non est potens ad bonum saluterum, nisi per gratiam reparantem; & quamvis liberum arbitrium in ipso permaneat quoad substantiam; non tamen cum illa potestatis, facilitatisque plenitudine, quana habuit in statu innocentia; ob naturæ corruptionem, carnis adversus spiritum; passionumque adversus rationem rebellionem; tantam denique infirmitatem, ut liber non sit ab omni necessitate peccandi. Tamen enim quodlibet veniale peccatum, cum Dei gratia vincere possit, cavere non potest omnia collectivè, absque specialissima gratia. Quam beatissima Virgini concessam credit Ecclesia.

Hinc collige, quo sensu Augustinus, in Enchiridio, dicat, *quod libero arbitrio male utens homo, & se perdidit & ipsum.* Et epist. 170. ad Vitalem: *Liberum arbitrium ad diligendum Deum, primi peccati granditate perdidimus.* Duplici quippe sensu liberum homo perdidit arbitrium: Primo, in quantum potestatem amisit operandi bonum, absque gratia reparante. Secundo, in quantum plenitudinem amisit potestatis, facilitatisque operandi bonum, vitandique omne penitus peccatum, quam primitus habuit. *Libertas quidem perit per peccatum* (inquit Augustinus contra duas epist. Pelagian.) *sed illa quæ in paradiso fuit, habendi plenam cum immortalitate justitiæ, propter quod natura humana indiget gratiæ reparante.*

Tertia denique libertas est à servitute mortis, & corruptionis. De qua Apostolus Rom. 8. *Creatura liberabitur à servitute corruptionis; in libertatem gloriæ filiorum Dei.*

CAPUT II.

Essentia vera proprièque dicta libertatis, in communi, sita est in jure, dominio, & potestate voluntatis super actus suos.

Cum triplicem, cum Mellisso Doctore, Theologi passim asserant libertatem, nescio cur tanta cum animositate Noviores explodant omnem aliam, quàm indifferentiæ libertatem; tantâ etiam contentione Theophylus Raynaudus, Annatus, Antonius Richardus, post Molinam, persuadere conentur, veram proprièque dictam libertatem necessitati in universum opponi, non servituti, ideòque libertatem servituti oppositam (de qua Apostolus supra n. 3. & 5.) non veram, sed metaphoricam & improprie dictam libertatem esse, solum è suggestu suadendam, non in Scholis, & è Cathedra tradendam; utpote non philosophicam, nec principiis Aristotelicis innixam. Quasi verò plura de natura libertatis Aristoteles, lumine naturæ, affectus fuerit, quàm Apostolus Paulus, qui ad tertium usque cælum evehctus, audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui; quique, si Apostolorum Principi Petro credimus, secundum datam sibi sapientiam, fidei nostræ documenta tradidit. Quasi non ipse (quod

amplius est) Christus Joan. 8. dicat: *Si vos filius liberaverit, tunc verè liberi eritis.*

7 Afferendum itaque 1°. cum S. Thoma & Theologis passim, libertatem veram & propriè dictam in dominio consistere, atque ad eò servituti oppositam esse. Id quod ita compertum videtur, ut nisi quis semetipsum fallere velit, & non solum oculos luci, & aures vocibus præcludere, sed intellectum à veritate avertere fatagat, id non possit ignorare. Quis enim tam verè proprièque liber, quàm qui sui compos, & suiprius dominus est? Audiri meretur hac in re elegantissimus discursus R. P. Antonini Reginaldi, celebris Doctoris Tholosani, Ordinis Prædicatorum, in suo eruditissimo Opere de mente Concilii Tridentini circa gratiam seipsà efficacem p. I. cap. 14. „ Illud (inquit) „ seriò cogitandum est, quòd servus opponitur „ libero. Liber autem est causa sui; servus ergo „ causa alterius. Quod quidem dupliciter intel- „ ligi potest. Primò, in genere causæ efficientis; „ secundò, in genere causæ finalis. In genere causæ „ efficientis: quia liber est causa suorum actuum, „ utpote seipsum movens. In genere verò causæ fi- „ nalis: quia liber est causa suorum actuum in ordi- „ ne ad se; servus autem in ordine ad alium. Illa „ ergo libertas verà est, in qua homo est causa sui „ in utroque genere causæ, finalis scilicet & effi- „ cientis, eo modo quo potest ei competere se- „ cundùm rationem generalem causæ creatæ. Illa „ verò servitus verà servitus est, in qua homo „ non est causa sui secundùm utrumque genus „ causæ; maxime verò in quantum ei hoc non „ competit secundùm propriam naturam, etiam „ ut est res creatæ. Porrò universaliter hoc om- „ ni creaturæ competit, ut Deo subdatur tam- „ quam primæ causæ; & tamquam ultimo fini. „ Deus enim sicut omnium Author est & causa „ efficiens, ita est omnium finis, ad quem ipse „ omnia, ea producendo, ordinar; juxta illud: „ *Universa propter semetipsum operatus est Domi- „ nus.* Ex hac ergo parte nemo liber absolutè „ dici potest: quia & in genere causæ efficien- „ tis, & in genere causæ finalis à Deo depen- „ det... Solus Deus absolutum & independens „ dominium habet... ceteri omnes respectu „ ipsius absolutè servi. Quia nullus causa sui est, „ hoc est, nullus à seipso ut causâ efficiente, nul- „ lus est absolutè ad seipsum ut causam finalem; „ sed res omnes creatæ sicut à Deo producuntur „ ut efficiente, ita & ad Deum ordinantur ut „ finem. Sub hoc tamen Dei absoluto & inde- „ pendentì dominio, aliqui & liberi, & servi „ dicuntur... in ordine ad alia creatæ. Illi ergo „ verè liberi, qui, exceptâ istâ generali atque „ intimâ creatarum omnium rerum servitute, „ nulli alteri subjiuntur; illi verè servi, qui, „ ultra hanc, aliam servitutem serviunt, hoc „ est, qui ab alia causâ & efficiente & finali mo- „ ventur & agunt. Qui ergo nullam aliam causam „ suorum actuum effectricem, nullam aliam eo- „ rumdem finalem agnoscunt, verissimè ac pro- „ priissimè liberi sunt, quantum ratio entis crea- „ ti finit: qui verò ab alia quapiam causa agun-

tur, vel propter aliam operantur; servi sunt. „ verâ & propriè dictâ servitute.... „ 8

Neque aliquis mihi opponat, nos libertatem ac „ servitutem morali duntaxat consideratione, non „ physicâ indagare. Physicam inquirimus... „ quantum materia patitur. Libertas enim vix „ à moralitate præscindi potest: cum sit essentia- „ liter totius moralitatis fundamentum, & ita sit „ fundamentum; ut eo ipso quo agens sit libe- „ rum, saltem creatum, sit etiam agens morale... „ Physicè igitur ille dominus ac liber est, qui sub „ Deo principio ac fine est domini physici par- „ ticeps, causans physicè, producens, efficiens „ sua, & illorum qui ipsi subduntur opera, atque „ ad eadem illos movens & applicans. Mora- „ liter verò ille liber est ac dominus, qui à Deo „ auctoritatem præcipiendi, prohibendi, præ- „ miandi, puniendi participat. Libertas ergo, „ etiam physicè spectata, illa sola vera est, quæ „ Deum solum ut principium effectivum sui suo- „ rumque operum agnoscit, & quæ ad ipsum „ solum ut ad finem se suaque omnia dirigit. Ser- „ vitus verò, etiam physicè spectata, illa sola vera „ est in creatis, quæ ab alio quàm à Deo sua ope- „ ra ut à causa efficiente ac finali pendere sentit. „ 9

Ad hanc itaque fundatissimam regulam li- „ bertas omnis creatæ est expendenda. Quare „ omnis alia libertas, quæ non solum Deum „ suorum operum authorem & finem, sed aliud „ quidpiam creatum, quodcumque tandem il- „ lud sit, experitur, non libertas est, sed defe- „ ctus libertatis, & servitus. Et ideo cum homo „ verè liberi sit arbitrii, in tantum hunc suum „ dominatum conservat & retinet, quatenus sub „ Deo solo, ut causa efficiente ac finali, consti- „ tutus, nulli alteri ullo ex his modis subji- „ tur.... „ 10

Hinc ergo fit, ut qui per peccatum à Deo „ ut fine ultimo avertitur, libertatis solum... „ quoddam, ut sic loquar, semivivum cadaver „ retineat; libertatis autem veram ac perfectam „ naturam aut rationem non habeat. Quare ubi „ *dominatur iniquitas... ubi regnat peccatum...* „ ubi peccatum est alicui agendi causâ efficiens, „ aut quasi efficiens; ubi etiam quippiam crea- „ tum est finis ultimus: vix libertatis illius veræ „ ac perfectæ vestigium superest; imò verò ve- „ rissima & propriissimè dictâ servitus reperitur. „ Quippe enim in hac positione vix Deo ut agen- „ ti, vix eidem ut ultimo fini propriè subji- „ tur; quæ tamen sunt de intrinseca ratione veræ „ & non fictæ & apparentis libertatis. Et propterea „ D. Thomas 1. p. q. 62. a. 1. ad 3. dicit liberi ar- „ bitrii perfectionem esse, quòd possit diversa „ eligere servatò ordine finis; quòd verò eligat „ aliquid, divertendo ab ordine finis, hoc (in- „ quit) pertinet ad defectum libertatis. „ 11

Ex his luce clarius consequens est 1°. li- „ bertatem à peccato verissimam ac propriissimè „ dictam esse speciem libertatis; utpote verissimæ „ ac propriissimè dictæ servituti oppositam, per „ quam liberum etiam arbitrium diversa eligere „ potest servatò ordine finis. „ 12

2°. Liberi arbitrii perfectionem esse soli „ Deo

Deo servire ac subijci ut Authori, & ut fini; & eo ipso quod liberè se alii à Deo submitit, perfectionem aliquam velut essentialē aliquatenus amittit: quia potest quidem ex seipso malum; sed bonum, etiam connaturale, non potest, nisi adjutum per gratiam. Hęcine verò est libertas ejus, qui peccati funibus ligatus, & concupiscentiarum retibus ac laqueis irretitus, non potest vel pedem unum extra retia ponere, nec extremum digiti ad Deum levare? Sed de his plura in sequentibus.

13 Itaque asserendum est 2°. libertatem filiorum Dei, sive à servitute peccati, (de qua Apostolus supra) esse veram & propriè dictam libertatem. Veram: quia testatur id veritas ipsa. Propriè dictam: quia per eam verè ac propriè homo sui compos, suiq; juris efficitur, verèque ac propriè sui dominus. Cum ea potèrò libertate, licet pro ratione status componatur defectibilitas & indifferentia ad agere & non agere; immeritò tamen in ista indifferentia totum libertatis arcanum, pro quocumque statu, noviores illi Theologi constituunt: quia verissima, propriissima, perfectissimaque libertas, non consistit essentialiter in illa defectibilitate & indifferentia; sed in dominio & potestate super actus suos, de qua conclusione sequenti. Tanto proinde libertas illa perfectior est, quanto remotior à servitute. Et ideò magna libertas fuit in statu innocentia: quia nulla in eo peccandi servitus. Sed ab ea homo suà culpà excidit, solaque Salvatoris gratia, libertatem illam ipsi restituit, ut Apostolus & Christus ipse dicit. Cum ista quidem libertate à peccati servitute, in statu viæ, semper conjuncta est in homine puro libertas à necessitate: quia semper conjuncta est potestas, per quam potest dissentire gratia, si velit. Sed potestas ista dissentendi gratia, non est essentia nec perfectio, sed defectus libertatis; sicut potestas peccandi.

14 Asserendum 3°. essentiam verè ac propriè dictæ libertatis, in communi, sitam esse in jure, dominio ac potestate agentis vel omittentis, super actum suum, vel omissionem; atque adeò liberum esse, quod sui juris est in agendo, vel omitendo, sive quod in dominio ac potestate sua habet actum suum, vel omissionem, pro quanto scilicet agit vel omittit, quia vult, sive quia suum sibi actum ex judicio rationis imperat; siquæ ad illum suà se voluntate determinat, volendo se velle, non per actum necessariò diversum, sed per unum eundemque, super se virtualiter reflectentem, sive interim oppositum velle possit, sive non possit. Ut enim Seraphicus Doctor sapienter observat in 2. dist. 25. q. 2. *Liberum arbitrium dicitur, non quia se velit hoc, ut possit velle ejus oppositum; sed quia omne quod vult, appetit ad sui ipsius imperium: quia se vult aliquid, ut velit se velle illud. Et ideò, in actu volendi, seipsum movet, & sibi dominatur, & pro tanto dicitur liberum; quoniam immutabiliter (id est, sine potestate volendi oppositum, ordinem ad illud,*

Neque hanc libertatis in communi notionem Seraphicus Doctor ex seipso tradidit, sed à Patribus & Majoribus suis accepit. Siquidem Tertullianus l. 2. contra Marcion. c. 5. & 6. liberum dicit, *quod est sui juris, & sua potestatis*. Irenæus l. 4. c. 76. pro eodem accipit hominem esse *liberi arbitrii, suæque potestatis*. Eusebius Cæsariensis l. 4. præparat. Evangel. c. 6. liberè agere explicat per hoc quod est *sua voluntate facere; voluntario voluntatis nostræ motu ferri; voluntate viente jure suo, &c.* Chrysostomus Homil. 62. ad populum Antioch. per hoc quod *anima sui juris, vim in se habet operandi, neque in ulla re, nisi velit, obtemperat*. Nyssenius in orat. catech. c. 30. per hoc quod *aliquid in nostra est potestate, cuius unusquisque nostrum solus est dominus... & sui juris, &c.* Cyrillus noster Alexandrinus l. 4. de adorat. in spirit. & verit. per hoc quod operationes *sunt in hominis potestate, quarum penes nos facultas est, quarum arbitrium & nuntius est in hominis potestate*. Item per hoc quod facit, cum visum fuerit, &c. Augustinus 3. lib. arb. 3. non minus significanter ait, quod voluntas nostra, *qua in nostra est potestate, libera est nobis: non enim est nobis liberum, quod in potestate nostra non habemus, aut potest non esse quod habemus*. Quo nihil expressius desiderari potest. Quid autem in potestate nostra sit, ibidem præmittit dicens: *Non posses aliud sentire, esse in potestate nostra, nisi quod cum volumus (id est quia volumus) facimus*. Item: *Nihil tam in potestate nostra, quam ipsa voluntas est: ea enim pro suis nullo intervallo mox ut volumus præsto est*. Quam doctrinam jam senex, & in sacris Litteris versatissimus reperit, Retract. l. 1. c. 31. & l. 2. c. 1. Author Hypognostici (apud eundem Augustinum) l. 3. c. 4. arbitrium ideò liberum dicit, *quod in sua sit positum voluntate, habens agendi quod velit possibilitatem*. V. Beda l. variar. qq. *Arbitrium certè liberum fuit, quamdiu sua potestatis exiit*. Damasc. 2. orthod. fid. 7. *Cum liberi arbitrii participes... conditi simus, hinc efficitur, ut actiones nostra in nostra potestate sint*. Et c. 12. pro eodem accipit hominem esse liberum, & per se potestativum. Et c. 25. rursus pro eodem accipit hominem operum suorum authorem esse, eaque in arbitrio suo & potestate habere. Et c. 27. *Si ratione prædum sit, penes eum quoque actionum arbitrium ac potestas futura sunt, &c.* Anselmus l. de lib. arb. c. 5. inde libertatem ostendit voluntatis tentationi consentientis, quia *cum vincitur, non alienà vincitur potestate, sed suà*. Bernardus de grat. & lib. arb. c. 9. & 10. *Hæc sanè dignitas prærogativa rationalem singulariter creaturam conditor inservit, quod quemadmodum ipse sui juris erat, suæque ipsius voluntatis, non necessitatis erat, quod bonus erat; ita & illa quoque sui quodammodo juris in hac parte existeret, quatenus non nisi suà voluntate, aut mala fieret... aut bona*. Quod ibidem plurius explicat, non solum exemplo divinæ, sed & angelicæ liber-

tatis: Sicut celestis Angelus, aut etiam Deus ipse permanet liberè bonus, propriè videlicet voluntate, non aliquà extrinsecà necessitate... Nemo proinde putet idè dictum liberum arbitrium, quòd equà inter bonum & malum potestate aut facultate versetur. Alioquin nec Deus nec Angeli sancti, cum ita boni sint, ut non possint esse mali, liberi arbitrii esse dicuntur. Verumtamen nec Deus libero caret arbitrio: quoniam quòd ille non potest esse malus, non infirmà facit necessitate, sed firmà in bono voluntate. S. Thomas 1. 2. in præmio, cum Damasceno, dicit: quòd homo factus ad imaginem Dei dicitur, secundum quod per imaginem significatur intellectualem & arbitrio liberum, & per se potestativum; duo ista, arbitrio liberum, & per se potestativum, pro eodem cum Damasceno accipiens. Et idè subjungit: Postquam prædictum est de... Deo... restat, ut consideremus de ejus imagine, id est, de homine, secundum quod & ipse est suorum operum principium, quasi liberum arbitrium habens, & suorum operum potestatem; pro eodem rursus accipiens, habere liberum arbitrium, & habere suorum operum potestatem.

CAPUT III.

Ad hoc ut voluntas actus suos in suo habeat dominium & potestate, nec sancti Doctores, nec primarii Scholastici univèrsim postulant, ut sic illos velit, ut possit non velle, vel oppositum velle.

- 16 **P**robatur 1°. ex SS. Doctorum testimoniis infra referendis, quibus asserunt, omnem actum perfectè voluntarium esse liberum, atque adèd in potestate dominioque agentis: tamen certissimum sit, aliquos esse actus perfectè voluntarios, quos voluntas non potest non velle, multo minùs oppositum velle, ut constat in amore, quo Deus seipsum amat, &c.
- 17 2°. Ex omnibus locis, quibus Augustinus asserit, actum eo ipso esse in potestate nostra, quo fit quia volumus, vel quando volumus: hoc autem sexcentis asserit locis. Ut 1. Retract. 22. Hoc est in potestate, quod cum volumus facimus, quòdque proinde nihil tam in potestate nostra, quam ipsa voluntas est. Quod non minùs expressè dicit 3. lib. arb. 3. ut vidimus n. 15. Secundum Augustinum verò non illud solùm facimus, cum volumus, vel quia volumus (sive ut ait in Plal. 134. quia placet) quod sic volumus, ut possimus non velle: cum omnis voluntas seu volitio perfecta, secundum ipsum, fit cum volumus, vel quia volumus, atque adèd in nostra potestate. Idèd namque dicit 3. lib. arb. 3. quòd nihil tam in potestate nostra, quam ipsa voluntas est: ea enim prorsus nullo intervallo, mox ut volumus, præsto est. Et ut ostendat se id intelligere de omni voluntate, saltem perfectà, adjungit, quòd, cum impossibile sit nos non velle, dum volumus, consequenter impossibile sit, quòd voluntas nostra in nostra non

fit potestate: dum autem volumus, si ipsa voluntas (id est, actus voluntatis) deest nobis, non utique volumus. Quòd si fieri non potest, ut dum volumus, non velimus... voluntas igitur nostra, nec voluntas esset, nisi esset in nostra potestate; atque adèd, nisi esset dum volumus. Nam ut 2. Retract. 1. dixit: Non dicimus esse in potestate nostra, nisi quod cum volumus fit.

Quo ex principio 1. 2. de grat. & lib. arb. 18 c. 15. generaliter concludit, quòd semper est in nobis voluntas libera, sed non semper est bona. Ex eodem quoque principio 5. Civit. 10. concludit, quòd necessitas voluntaria (seu rationalis de qua infra) non fit inimica libertatis; sed sola necessitas involuntaria, sive quæ, etiamsi nolimus, efficit quòd potest. Refellens enim Sticos, qui omnem à voluntatibus nostris necessitatem removerunt, ne videlicet non essent libera, si subderentur necessitati, sic ait: Si enim necessitas nostra illa dicenda est, qua non est in nostra potestate, sed etiamsi nolimus efficit quòd potest, sicut est necessitas mortis; manifestum est voluntates nostras, quibus rectè vel peperam vivimus, sub tali necessitate non esse. Nam si volumus, est; si nolimus, non est: non enim vellemus, si nollemus. Si autem ista definitur esse necessitas, secundum quam dicimus necesse esse, ut ita sit, vel ita fiat, nescio cur eam timeamus, ne nobis auferat libertatem voluntatis. Neque enim & vitam Dei, & præscientiam Dei sub necessitate ponimus, si dicimus necesse esse Deum semper vivere & cuncta præscire... sic etiam cum dicimus, necesse est, ut cum volumus, libero velimus arbitrio, & verum procul dubio dicimus, & non idèd ipsum liberum arbitrium necessitati subijcimus, quæ adimit libertatem.

Quisquis oculos habet, non potest non videre distinctam hic ab Augustino necessitatem in duas species; quatum una sit amica, non inimica libertatis, tamen (hoc ipso quòd necessitas est) opposita sit indifferentiæ & vertibilitati ad opposita; ad quòd significandum, Augustinus explicitat in necessitate, quæ necesse est Deum semper vivere, (id est, vitales actus amoris v. g. erga seipsum exercere) & in necessitate, quæ necesse est, ut cum volumus (voluntate scilicet perfectà) libero velimus arbitrio. Quòd idèd dicit: quia omne voluntarium perfectum Augustino liberum est, à liberoque proinde necessario proficitur arbitrio, nec ab eo potest non proficisci.

Sicque Augustinum intellexit fidelissimus interpretes ipsius S. Thomas q. 10. de potentia 2. 2. ad 5. ubi sic: Dicendum quòd naturalis necessitas, secundum quam voluntas aliquid ex necessitate velle dicatur, ut felicitatem, libertati voluntatis non repugnat, ut Augustinus docet in 5. l. de Civit. Dei: libertas enim voluntatis, violentia vel coactioni opponitur, non necessitati cuiquamque. Unde voluntas liberè appetit felicitatem, licet necessariò appetat illam. Sic autem & Deus suà voluntate liberè amat seipsum, licet de necessitate (opposità indifferentiæ) amet seipsum.